

Hírlevél 2013/9.

- **ÖSSZEFOGLALÓ AZ ISKOLAI EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAMOK AJÁNLÁSI RENDSZERÉNEK MŰKÖDÉSÉRŐL**
- **FÓKUSZBAN A KÁBÍTÓSZEREK HOZZÁFÉRHETŐSÉGE A KÖZÉPISKOLÁSOK KÖRÉBEN**
- **MÓDSZERTANI SEGÉDANYAGOK PREVENCIÓS PROGRAMOK TERVEZÉSÉHEZ ÉS MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ**
- **BSZKI SEGÉDLET A KÁBÍTÓSZEREK MENNYISÉGÉNEK BÜNTETŐJOGI MEGHATÁROZÁSÁHOZ**
- **UPSZ! – SZEPTEMBERI AKTUALITÁSOK**
- **ÚJ SZÁMMAL JELENTKEZIK A UNODC GLOBAL SMART KIADVÁNSOROZATA**
- **NEMZETKÖZI ESEMÉNYAJÁNLÓ 2013**

ÖSSZEFOGLALÓ AZ ISKOLAI EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAMOK AJÁNLÁSI RENDSZERÉNEK MŰKÖDÉSÉRŐL

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló **20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet** 128 § (7) bekezdése a külső szolgáltatók által az oktatási intézményekben megvalósítandó egészségfejlesztési programokat 2012. szeptember 1-től szakmai ajánláshoz köti. Az iskolai egészségfejlesztési programok szakmai ajánlási rendszere létrehozásának célja a magyarországi iskolai egészségfejlesztési programok szakmai színvonalának, hatékonyságának és megbízhatóságának emelése, közvetve pedig a magyar fiatalok egészségi állapotának javítása volt.

Az emberi erőforrások minisztere határozatlan időtartamra az Országos Egészségfejlesztési Intézetet jelölte ki, mint egészségfejlesztési prevenciós programokat ajánló intézményt. A kijelölést követően az OEFI létrehozta az iskolai egészségfejlesztési programok ajánlásának rendszerét, a rendszer adminisztratív működtetését biztosító Minőségfejlesztési Irodát, majd 2013. február elsejétől elindította az ajánlási rendszert. Az ajánlási rendszer lényege az iskolai egészségfejlesztési programok előre megadott szakmai követelmények, és törvényi felhatalmazás alapján történő megmérettetése. A kérelmek benyújtásával kapcsolatos minden információ elérhető az **OEFI honlapján**. A sikeres programdokumentáció elkészítéséhez szükséges segédanyagok megtalálhatóak a Nemzeti Drog Fókuszpont (lásd alábbi összefoglalónkat) és az **OEFI honlapján**.

Az egyes, a szakmai ajánlást elnyert külső szolgáltató által megvalósított iskolai egészségfejlesztési programokról az OEFI az iskolák és a szülők rendelkezésére bocsátja a legfontosabb információkat. Az alábbi **honlapon** közzétételre kerül - a kérelmező neve, a

tanúsítvány száma, illetve érvényességi ideje mellett -, a tanúsítvánnyal rendelkező program neve, rövid leírása, a program megvalósításához szükséges humánerőforrás, a monitorozásához felhasználható indikátorok, valamint a program során a diákok elé kerülő segédanyagok is. Az adatbázis nyilvánossága egyrészt segíti az oktatási intézmények vezetőit egy adott egészségfejlesztési program kiválasztásában, másrészt tájékoztatja a diákok szüleit, akik ez által széles körű információk birtokában hozhatnak döntést gyermekük részvételéről az oktatási intézményben bevezetni kívánt egészségfejlesztési programban.

Az eddigi tapasztalatok alapján a legkomolyabb kihívást a célok pontos megfogalmazása, a célok elérését jellemző mutatók (indikátorok) hozzárendelése, továbbá a monitorozás és értékelés cél- és eszközrendszerének a keveredése, valamint a célrendszerrel való függetlenedése jelentette a kérelmezők számára. További gyakori probléma volt az adatvédelmi jogszabályoknak való meg nem felelés, pl. szülői beleegyező nyilatkozatok elmaradása különösen érzékeny adatok felvételének szándéka esetén az érintett korcsoportok diákjaitól, továbbá egyes, önmagukban egészségfejlesztő hatással nem bíró programelemek kérelemre benyújtása. A fenti problémákra vonatkozó visszajelzés segítheti a kérelmezőket az ismételt, immár sikeres kérelem-benyújtásban; több szervezet már igénybe vette az OEFI által szervezett nyílt konzultációs napokat is.

Forrás: OEFI Minőségfejlesztési Iroda ■

Az OEFI konzultációs napokat szervez, melyen lehetőség nyílik az érdeklődők számára, hogy az iskolai egészségfejlesztési programok ajánlásával kapcsolatosan személyesen is feltegyék kérdéseiket.

A konzultációs napok időpontjai:
2013. október 16. 9:00
2013. november 20. 9:00

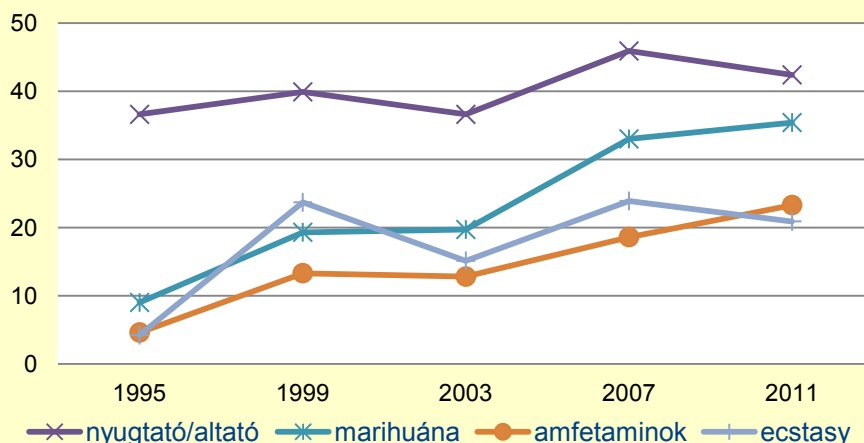
A részvétel regisztrációhoz kötött:
regisztracio@oeffi.antsz.hu

FÓKUSZBAN: A KÁBÍTÓSZEREK HOZZÁFÉRHETŐSÉGE A KÖZÉPISKOLÁSOK KÖRÉBEN

A 2011-ben, 3062 16 éves tanuló bevonásával végzett ESPAD felmérés eredményei szerint 1995-höz képest jelentősen nőtt a különböző tiltott szerek vélt beszerezhetősége. Közel négyszeresére nőtt azok aránya, akik a marihuánát, és

ötszörösére nőtt azok aránya, akik az amfetaminokat illetve ecstastyt könnyen vagy nagyon könnyen beszerezhetőnek tartják. A marihuánát a megkérdezett 16 évesek 35,4%-a, az amfetamint 23,3%-uk tartotta könnyen hozzáférhetőnek 2011-ben.

A különböző szereket könnyen vagy nagyon könnyen hozzáférhetőnek tartók aránya a 16 évesek körében 1995-2011 között (%)

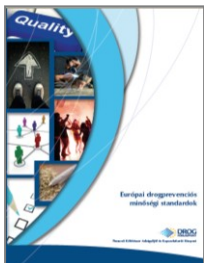

Forrás: Elekes 2012 – Éves Jelentés 2012

EURÓPAI UNIÓS SEGÉDANYAGOK PREVENCIÓS PROGRAMOK TERVEZÉSÉHEZ ÉS MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ

A prevenciós programok tervezéséhez és értékeléséhez számos kézikönyv és adatbázis is elérhető az EMCDDA honlapján, melyek közül több magyarul is megtalálható a **Drog Fókuszpont oldalán**. Mivel a szakmai ajánlás megszerzéséhez (de akár a továbbfejlesztéshez, pályázati anyagok összeállításához is) szükség lehet a beavatkozások szisztematikus átgondolására, ezek az anyagok segítséget jelenthetnek már meglévő programok működtetői számára is.

Európai drogprevenciós minőségi standardok – A könyv két év, és több mint 400 szakember

munkájának eredménye, amely során sorra vették az európai és más, nemzetközi prevenciós standardokat. Az alapvető és szakértői szintű standardok felvázolják a prevenciós programok tervezéséhez, kivitelezéséhez és értékeléséhez szükséges lépéseket. A könyv jól hasznosítható a prevenciós tevékenységet folytató szervezetek fejlesztése, a szakmai fejlődés irányainak meghatározása során is. A szakmai ajánlás megszerzéséhez kapcsolódva különösen hasznosak lehetnek a „Célok meghatározása” és a „Végső értékelés tervezése” című fejezetek, melyek részletesen bemutatják a célok és az azokhoz tartozó indikátorok témáit.

Eszköztár prevenciós programok tervezéséhez és értékeléséhez (PERK) –

Ebben a kiadványban tudományos bizonyítékokon alapuló prevenciós alapelvek, tervezési szabályok és értékelési tanácsok találhatóak. Nagy előnye, hogy mindezt a gyakorlatra koncentrálva, röviden, lépésről lépésre írja le. Az elméleti részek illusztrálásaként egy példa program, vagyis egy részben valós helyzetben alapuló beavatkozás leírásával gyakorlati szemszögből is megvilágításra kerülnek az egyes témakörök. Az indikátorok és szerepük a beavatkozások tervezésében, megvalósításában és értékelésében a PERK-ben is kiemelt figyelmet kapnak.

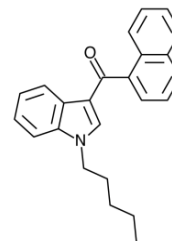
Bevált gyakorlatok portálja – Az oldalon magyar nyelven, célcsoportokra bontva érhetőek el a különböző beavatkozás típusok hatásosságával kapcsolatos információk, köztük az **iskolás korúaknak szóló prevenciós beavatkozások** rövid leírása is. Az oldalon található definíciók és a hatásosságra vonatkozó tudományos bizonyítékok hasznos ötleteket, kiegészítést jelenthetnek a szakmai ajánlás pályázati anyagának összeállításakor.

Értékelési eszköztár (EIB Evaluation Instruments Bank, angol nyelven) – Az EMCDDA adatbázisa olyan ingyenes értékelési eszközöket gyűjt össze, melyek alkalmasak a szerhasználatához kapcsolódó beavatkozások értékelésére (főként angolul, de összesen 19 nyelven). Az itt található eszközök használatának előnye lehet például, hogy nem kell új kérdőívet kitalálni egy adott célkitűzés méréséhez (pl.: **drogokkal kapcsolatos attitűd** változása), hanem egyszerűen át lehet emelni egy már meglévő, más országokban már kipróbált kérdőívet. A prevencióhoz kapcsolódó eszközök **itt** érhetőek el, a magyar nyelvű eszközök pedig **itt**.

Példák értékelt beavatkozásokra (EDDRA, angol nyelven) – Az EDDRA adatbázis jelenleg több mint 400 programot tartalmaz, az adatbázis szabadon elérhető, böngészhető és kereshető. Az adatbázisban szereplő valamennyi program megfelelt bizonyos minőségi követelményeknek (a bekerülés feltételei **itt** olvashatók el részletesen), így mindegyik beavatkozásról tudható például, hogy egyértelmű evaluációs indikátorok kapcsolódnak a célokhoz és a kiinduló állapothoz, és hogy tartalmazza az evaluációs kutatási elrendezés egyértelmű leírását (vagyis meg lehet tudni, hogy más prevenciós programok milyen célokhoz milyen indikátorokat alkalmaznak). Az adatbázisból kikereshetőek a **prevenciós programok**, de szűrhetőek az eredmények célcsoport szerint is, azaz külön rákereshetünk a **gyermeknek/fiataloknak szóló programokra** is. A keresési eredmények azután a „setting” (helyszín) feliratra kattintva sorba rendezhetőek, így az iskolákban megvalósított programok könnyen megtalálhatóak. ■

BSZKI JOGI SEGÉDLETEK

Bővült a BSZKI weboldalán a kábítószerrel és új pszichoaktív anyagokkal kapcsolatos jogi eligazodást segítő dokumentumok köre. Az EU-ban azonosított és az EMCDDA Korai Jelzőrendszerén keresztül bejelentett anyagok magyarországi büntetőjogi besorolását bemutató (folyamatosan frissített) táblázat mellé fölkerült egy segédlet a kábítószernek minősülő anyagok csekély, jelentős és különösen jelentős mennyiségének büntetőjogi meghatározásához; valamint Dr. Ujváry István (iKem Bt.) ismertetője a 66/2012. Kormányrendelet 2013. július 15-től hatályos változatának értelmezéséhez.

A segédletek a [BSZKI honlapjáról](#) tölthetők le. ■

UPSZI! – SZEPTEMBERI AKTUALITÁSOK

Mérgeзések

Az Egyesült Államok hatóságai két, az európai hatóságok által még nem azonosított szintetikus kannabinoidra hívták fel a figyelmet, melyekhez az elmúlt időszakban több, nem halálos kimenetelű mérgezés is köthető volt.

ADB-PINACA volt összefüggésbe hozható Georgia, Colorado és Nebraska állambeli esetekkel az elmúlt hetekben, míg Coloradóban az 5F-ADBICA is azonosítható volt.

A legtöbb mérgezés kapcsán tapasztalhatóak voltak légzési nehézségek és hányás/émelygés. Több esetet kísérték rohamok. Néhány esetben beszámoltak az áldozat „mozdíthatatlanságáról” és gyenge reflexekről. Azt is kiemelték, hogy számos esetben kezdtek verekedésbe a hatóságokkal vagy a családtagokkal az áldozatok. Hozzávetőlegesen 80 embert szállítottak kórházba az elmúlt két hétben ezekhez a szerekhez köthetően a fenti államokban.

További információkat a szintetikus kannabinoidokról az EMCDDA [összeállításában](#), a NIDA [összeállításában](#), és a Psychonaut projekt keretében készült [összefoglalóban](#) olvashatnak.

Az Európai Unió tagállamaiban 2013 szeptemberében megjelent új anyagok:

- a **2-(2-bromo,5-methoxyphenyl)-2-(ethylamino)cyclohexanone** (metoxemtamin bromo származéka), mely azonosításáról Lengyelország tett bejelentést;
- a **2-(4-iodo-2,5-dimethoxyphenyl)-N-[(2,3-methyldioxyphenyl)methyl]ethanamine** (25I-NBMD), mely azonosításáról Lengyelország tett bejelentést;
- a **2-[2,5-Dimethoxy-4-(propan-2-yl)phenyl]-N-(2-methoxybenzyl)ethanamine** (25iP-NBOMe), mely azonosításáról Finnország tett bejelentést;
- az **1-(4-ethoxy-3,5-dimethoxyphenyl)propan-2-amine** (3C-E), mely azonosításáról Finnország tett bejelentést;
- az **1-(3,5-dimethoxy-4-propoxylphenyl)propan-2-amine** (3C-P), mely azonosításáról Finnország tett bejelentést;
- az **1-(benzofuran-6-yl)-N-methylpropan-2-amine** (6-MAPB), mely azonosításáról az Egyesült Királyság tett bejelentést;
- az **N,N-dimethyl-5-[(4-biphenyl)methyl]tetrazole-1-carboxamide** (LY2183240), mely azonosításáról az Egyesült Királyság tett bejelentést;
- a **(4-methoxyphenyl)(4-methylpiperazine-1-yl)methanone**, (methoxypiperamide) , mely azonosításáról az Egyesült Királyság tett bejelentést;
- a **2-(methylamino)-1-(thiophenyl-2-yl)propan-1-one** (bk-MPA, MTP) , mely azonosításáról Magyarország tett bejelentést.

Forrás: A Korai Jelzőrendszer hálózatába a [Tanács 2005/387/IB határozata](#) alapján érkező bejelentések.

ÚJ SZÁMMAL JELENTKEZIK A UNODC GLOBAL SMART UPDATE KIADVÁNSOROZATA

Az új pszichoaktív anyagok hozzáférhetősége és használata világszerte növekvőben van: az ENSZ tagállamai által jelentett új anyagok száma a 2009 végi 166-ról 2012 közepére 251-re emelkedett, és meghaladta a már nemzetközi ellenőrzés alá eső anyagok számát is.

A Global Smart aktuális számának fókuszában többek között az új szerek kínálatának visszaszorítását célzó nemzeti és nemzetközi jogi/szabályozási válaszlépések állnak. A kiadvány röviden bemutatja a 2013 júniusában életre hívott **UNODC korai jelzőrendszert** is, példaként az új anyagok globális monitorozását célzó nemzetközi kezdeményezésre, mely az első lépést jelentheti az új szerek nemzetközi ellenőrzés alá vonásának folyamatában.

Rövid regionális piaci helyzetképek mellett a kiadvány beszámol az elmúlt időszak nagyobb stimuláns, új pszichoaktív anyag és laboratórium lefoglalásairól, valamint a pszichoaktív szerek fogyasztásának hatásaival kapcsolatos, különböző országokban frissen napvilágra került kutatási eredményekről is.

A kiadvány angol nyelven letölthető a UNODC [honlapjáról](#). ■

NEMZETKÖZI ESEMÉNYAJÁNLÓ 2013

Időpont	Szervező	Cím	Helyszín	Információ
október				
3-4.	EMCDDA	Jogi kapcsolattartók éves találkozója	Lisszabon, Portugália	Beszámoló a novemberi hírlevelünkben
16.	Országos Egészségfejlesztési Intézet	Iskolai egészségfejlesztési programokkal kapcsolatos konzultációs nap	Budapest, OEFI	Az OEFI honlapja
16-18.	EMCDDA	Fertőző betegségekkel és halálózással foglalkozó szakemberek közös szakmai találkozója	Lisszabon, Portugália	Beszámoló a novemberi hírlevelünkben
november				
5-6. és 12-13.	NDI-NCSSZI	Addiktológia (képzés)	Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, Tüzér u. 33-35	A képzés honlapja
19-20. és 26-27.	NDI-NCSSZI	Addiktológiai prevenció (képzés)	Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, Tüzér u. 33-35	A képzés honlapja
20.	Országos Egészségfejlesztési Intézet	Iskolai egészségfejlesztési programokkal kapcsolatos konzultációs nap	Budapest, OEFI	Az OEFI honlapja
21-23.	Magyar Addiktológiai Társaság	A Magyar Addiktológiai Társaság kongresszusa	Siófok, Magyarország	A MAT honlapja
22-29.	HIV in Europe Secretariat	Európai HIV szűrés hete (European HIV Testing Week)	Online események sorozata	A rendezvény honlapja